

0+

“Торо пиалап улыт яндар шўман-влак:
цупо Юмым ужыт” (Мф. 5:8).

ШҮМ-ЧОН ЦЗОЛЫК

2013 ий, март
годсек лектеш.

МАРИЙ ПРАВΟΣЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 6-по (62) №, 2018 ий Июнь

Иошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

ЮМО ПОЛШЫМО ДЕНЕ

**Тений Марий митрополий кок кугу
событийым палемда – Русьым Тынеш
пуртымылан 1030 ий эртым да Йошкар-
Оласе да Марий Элысе епархийым
ыштымылан 25 ий теммым.**

А теве шочмо кундемнан тўн святыныжым – Царевококшайский але Мироносицкий манме юмогам – мумылан 371 ий эртен. Тудым 1647 ий 14 майыште пасум куралше руш кресанык Андрей Жолнин ден марий рвезе Айтуган Педышев муыныт, вет ты пасун озаже тунам нуно лийыныт. Кок ий гыч тиде вереш часамлам чоненыт, а 1652 ий-ыште пу гыч ыштыме у монастырь чоналт шуын. 67 ий эртымеке, кў оралтым нўлтеныт. Тудыжо кызыт мартеат аралалтын.

22 апрельыште, миром кондышо святой ўдырамаш-влакын кечышт годым, Ежово селасе ты монастырьыште Юмын литургийым Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн поснак ойыртегалтше пайрем кумыл дене вўден. Службышто вес кундемла гыч паломник-влак ятыр лийыныт. Ульяновск гыч кок кугу автобус дене толшо-влак, Озангысе Зилантов монастырь гыч, Чуваший да Киров кундем гычат толыныт. Тидыже православный калыкын миром кондышо святой ўдырамаш-влакын кугун пагалымыштым ончыкта да Ежово селасе Мироносицкий монастырьын чапше ўрдыж кундемышкат шарлыме нерген ойла.

Умбакеже - 2-шо лаштыкыште.

Ылыж кынелмыж деч вара Господь Иисус Христос эн ончыч Шке Аваже, Мария Магдалинан да миром кондышо моло святой ўдырамаш-влаккан кончен. Сандене владыка Иоанн шке проповедьштыже нине ўдырамаш-влакын подвигышт нерген каласкален.

14 майыште, чапланыше юмонам мумо кечын, Мироносицкий монастырьште Юмын литургийым Йошкар-Ола ден Марий Элын митрополитше Иоанн да Волжск ден Шернурын епископшо Феофан вўденыт. Пайрем службышто нунын дене пырля Епархиальный управленийын секретарьже иеромонах Серафим (Пасанаев), монастырьын клирикше священник Михаил Лежнин, монастырьын настоятельницаже игумения

Варнава (Колчина), тысе ака-шўжар-влак да Марий митрополийын шуко клирикше, паломник ден православный доброволец, тыгак Йошкар-Оласе Сергей Радонежский лўмеш православный гимназийын да Морко район Арын селасе Христос Шочмо лўмеш черке пеленысе Рушарня школын тунемшыже-влак лийыныт. Юмын литургий годым регент Татьяна Чернован вуйлатыме хор мурен.

Чыла священство да кумалаш толшо-влак Юмын литургий деч вара святой памаш-влак деке крестный ход дене миеныт. Тушто вўдым святитыме молебен лийын. Митрополит Иоанн чылаштым святой вўд дене шыжыктен да Юмын Аван чудым ыштыше образше дене благословитлен. Эше Мироносицкий монастырьште эртыше пайрем службылашке кумалаш толшо-влакым кажне гана пеш тамлын пукшен колтат, тиде ганат тыгак лийын.

Пайрем умбакыже Йошкар-Олаште, Православный рўдерыште, шуйнен. Тыште VII епархиальный Мироносицкий лудмаш эртен. Тўн темыже тений «Христиан просвещений да руш культур» лийын. Саламлыме

мирян-влакым саламлыме церемоний тўналын. Руш Православный Черкыште патриаршеством уэш пенгыдемдымылан 100 ий темме лўмеш лукмо медальым да Архиерейский грамот-влакым Митрополит Иоанн шуко енлан кучыктен.

шомакым кугун пагалыме уна-влак: Г.С.Ширяева, Н.В.Адамова, Л.А.Батюкова, Л.А.Новосёлова, М.Н.Швецов, Е.П.Бурдо – ойленят.

Мироносицкий лудмашын председательже, Высокопреосвященнейший митрополит Иоанн, Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийын 2013-2018 ийлесе паша лектышыже нерген каласкален. Тудо каласен: *«Эртыше 25 ий мыланемат, Марий Элысе чыла енланат чытымаш, лыпланымаш, куан да кыртмен ыштыме паша дене темше ий-влак семын шарналт кодыт. Юмо мемнам Шке полшыж деч посна коден огыл. Рўдў оланам нўлташ, тўсшым уэмден сўрастараш, Черкын да Святейший Патриархын благословитлымыж почеш шуктымсо социальный, патриотический, катехизаторский пашаштынат полшымыжлан Юмылан кугу таум ыштем. Тачысе лудмашат кажне православный христианинлан шке пашажым у куат дене шукташ полша манын ўшанем. Вет ме чылан пырлаже Черке улына да лишыл енлан служитлымына дене, укеан-влаклан полшымына дене ме Юмын сугыньлымо тўн пашам ыштена».*

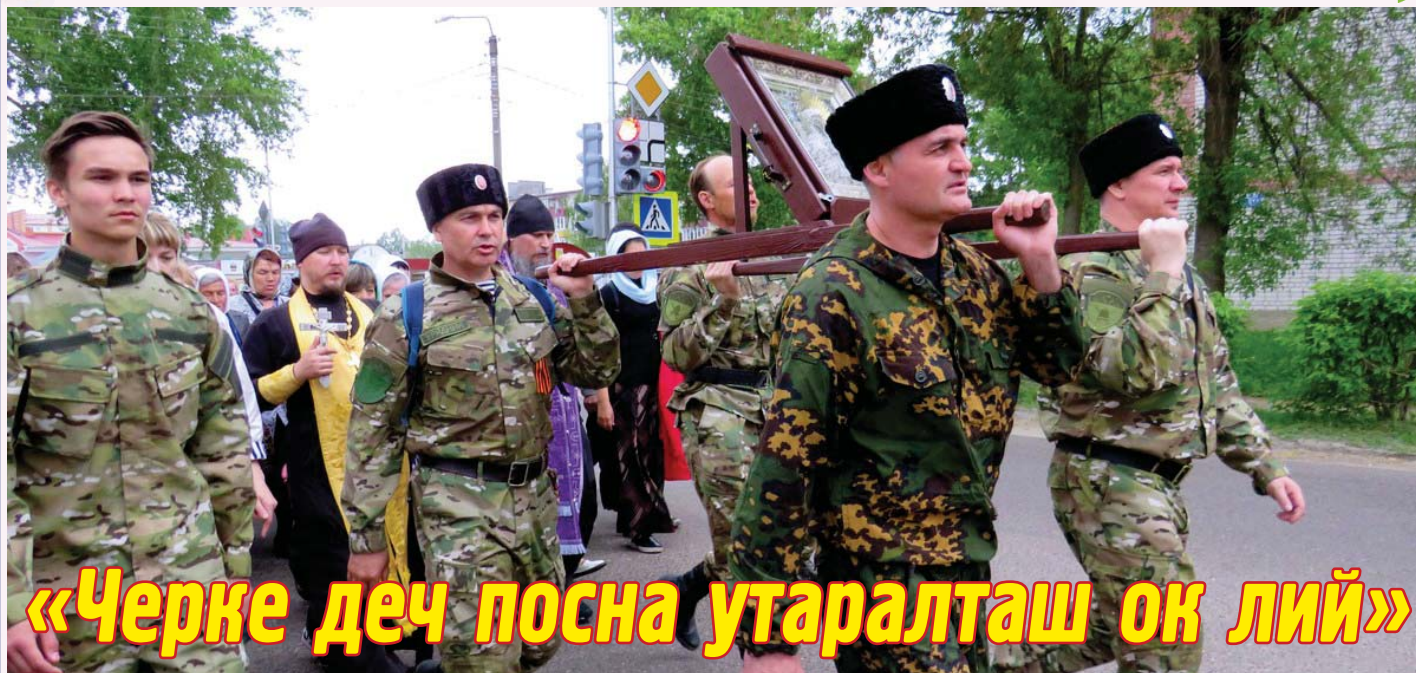
Волжск ден Шернурын епископшо Феофан Марий викариатствын сар деч ончысо историйже нерген докладым ыштен, а Марий митрополийын Кусарыше комиссийжым вуйлатыше протоиерей Николай Чузаев ты комиссийын паша лектышыже дене палдарен. Доклад-влакым колышт налмеке, тыршен ыштыме пашаштым аклен, клирик ден

Изирак каныш деч вара Мироносицкий лудмаш тўрлў направлений дене эртен. Православийын да Марий кундемын историйже, XX курымышто черке мурын виян толмыжо, библиотек пашан саеммыже, Царственный страстотерпец-влакын илыш корнышт, йоча да самырык-влак дене пашам ворандарен колтымсо, преподобномученице кугу княгине Елисавета Федоровна лўмеш сестричествыште шке кумылын полшышо ака-шўжар-влакын шуктен шогымо пашашт нерген пален налаш лийын.

Юмын Аван «Йўын пытарыдыме Чаше» («Неупиваемая Чаша») иконыжо лўмеш айык илыш-йўла верч шогышо епархиальный православный обществом историйже дене презентаций гоч палдареныт.

15 майыште лудмаш Национальный президентский школышто, Православий историйын музейыштыже да МарГУ-што шуйнен. Тушто самырык-влак дене пашам ыштыме шотышто мутланеныт.

«Черке деч посна утаралташ ок лий»

2018 ий 20 майыште, 1-ше Тўнямбал Соборын святой ачаже-влакым шарныме кечын Волжск олан Юмын Аван «Всех скорбящих Радость» иконыжо лўмеш храмыште Юмын литургийым Волжск ден Шернурын епископшо Феофан вуйлатен. Тудлан епархийын секретарьже, черкын настоятельже протоиерей Александр Михайлов ден диакон Иоанн Захаров полшенят. Литургий пытымеке, епископ проповедьым ойлен да чылаштым благословитлен: «Ме чыланат пеш чот шерге поянлык семын православный верам аралышаш улына. Тынеш пуремына дене моткоч пиалан лийынна. Святой ача-влак тыге возат: «Черке деч посна утаралташ ок лий», сандене шкенам верам арален кодаш тыршышаш улына, тиде ўшанлан эгертен, шке йочанам, уныканам ончен куштышаш, кў мемнан дене кылым куча, нунылан кертмына семын полшышаш улына. Юмо мыланна шке благодатьшым мемнан пелештыме тугай мут гоч пуа, кудыжым ме калык деке шуктена. А калык Святой Православный Черкын туныктымжо семын уло чон дене Иисус Христослан ўшанымынам шкенам кузе кучымына гыч ужеш. Ме палена, Черке поянлыкан шондык гай, тудо Чыным арала, кудыжым Юмо шке ученикше да апостолжо-шамыч гоч мландымбален коден. Тачысе Евангелийыште ме колына, кузе Иисус Христос Тудын ўмбаке вочшо Миссийым шуктымж нерген Юмо ачалан ойла. Тиде молитва Христосын Ыресеш пудалалтмыж деч ончыч йонга. Мом йодмыжым шуктымлан Тудо Юмо Ачалан тауштен ойла. Тидын дене мемнан Юмына Иисус Христос – мыланна эн сай пример. Меат Тудын семынак илышыштына чыла пашамат, Юмым шонен, сайын шуктышаш улына. Ме ойлашыжат Юмо деч лўдын ойлышаш улына, пашамат Юмым шарналтен ыштышаш улына, кочмо годымат

шўмыштынат, умшаштынат молитва шоктышаш», – рашемден епископ Феофан.

Юмын литургий, молебен деч вара епископ Феофанын благословитлымыж дене Волжск олесе «Всех скорбящих Радость» черке гыч Юмын Аван чудым ыштыше Смоленский Седмиезерный иконыж дене шуко кечаш крестный ход лектын.

Тиде юмога дене Волжский, Звенигово да Морко районла мучко крестный ход тений 19-ше гана эрта. Икымше гана тыгай крестный ходыш калык 1998 ийыште лектын. Но тунам Пўтьял селесе Святой Гурий лўмеш черке гыч Волжск ола марте эртенят. Кокымшо ий гыч Морко марте миен шуыныт. Кажне ийын крестный ход дене кайыше калык шукемын толын. Крестный ходым вашлийше ял-влакат ешаралтыныт. Тыге Юмын мутшо Марий кундемын эн изи да лукушто верланыше ялышкыжат миен шуын. Кызыт тыгай яллаште черке але часамла чоналтыт, шуко енге Юмылан ўшанаш тўналын.

Владыка крестный ходыш тарваныше-влак-лан тыгай мутым каласен: «Тыгай подвигым ышташ чонда дене тарванымыланда кугу таум ойлем. Юмын благословитлымыже, тыланда пуалтше куан да тыныслык Мемнан Юмына Иисус Христос деч».

Саламлена!

**Духовный вуйлатыше
деч посна Юмо деке корным
муаш неле. Священник лияш
чон йодмо гына огеш сите. Тыште
кўшычынак колтымо шкешотан усталык
кўлеш. Кўшыч пумы тыгай шўлыш
денак Морко посёлкысо Юмын Кончымо
лўмеш черкын настоятельже протоиерей
Леонтий Клементьевич Очетов шўдō
дене айдемын чонжым эмла, Юмын
сугыньжо почеш илаш туныкта.**

Леонтий ача 1968 ий 12 февральыште Волжский район Улыл Азьял ялеш шочын. Пеш ондак ача деч посна кодын. Аваже Мария Васильевна да Анисия коваже изинекак нелылыкым сенгаш, черкыш кошташ, юмылташ да Юмын сугыньжо почеш илаш туныктенит.

1994 ий 18 декабрьыште Леонтий Очетовым кидым пыштен диаконлан шогалтеныт. А 1995 ий 2 январьыште – священниклан, да Моркысо Юмын Кончымо лўмеш черкын настоятельжылан колтеныт. Тыште нимучашдыме паша вучен: службым вўдаш да шаланен пытыше черкым шотышко кондаш кўлын. Черкын ончычсо моторлыкшым пўртылтываш верч Леонтий ачалан шуко тыршаш логалын. Юмылан лым лийде кумалме да йўд-кече тыршыме денечеркым чонен шуктымо. Тўн пашам пытарымек, 1997 ий 30 сентябрьыште Йошкар-Оласе да Марий Элысе епископ Иоанн черкым архиерейский чин дене святитлен. Тидын деч вара эше чан кырыме верым да Рушарня школым чонымо.

Ынде 23 ий Леонтий ача Юмылан да черкыш толшо калыклан служитла. Воктене сай энэртышыже улыт, сандене илышыжат волгыдын эрта. Юмылан тау, Леонтий ачана пелашыже Лидия Аркадьевна да Алексей, Серафим, Евгений, Татиана шочшышт, тыгак Антонина шешкышт дене икте-весе штым умылен, келшен илат.

Поро кумылан, пашам йўратыше, калык верч тыршыше, ушан-шотан, калык коклаште пагалымашым сулен налше, тудо шке калыкше верч ача гаяк тургыжлана. Прихожан-влакын полшымышт дене шуко поро паша ышталтеш. Чот орланыше Георгий Победоносец лўмеш часамлам газовик-влак илыме кўндемеш чонымо, Шордўр ялыште святой апостол-влак Петр ден Павел лўмеш черке

Тек кумалмыже шукталт толеш

чоналтеш, Шенше селаште Юмын Аван «Казанский» иконыжо лўмеш черкым чонымо, Весшўргō ялыште Юмын Аван Леведмыже лўмеш часамлам чонымо. Районысо рўдō эмлымверыште кумалме пōлемым почмо. Рушарня школышто йоча-влак веле огыл, кугыен-влакат тунемыт. Кенжежым йоча-влак «Еш – изи Черке» фестивальыште, тыгак Арын черке пелен чумырымо паша десантыште канат.

Май-июнь тылзылаште эртыше Волжск-Морко Крестный ходышто прихожан-влак мўкш гай чумыргат. Тидын годым ял калыклан черке илыш нерген умылтарымаш паша эртаралтеш. Леонтий ачанан вуйлатымыш почеш Морко калыкын православный верам кучен илымыжлан Юмылан таум ыштена.

Тений Кугече пайрем вашеш Москон да уло Русьын Патриархше Кириллын указше дене Леонтий ача сōрастарыме ыресым нумалаш чапым налын да патриаршеством угычла пўртылтымылан 100 ий темме лўмеш юбилейный медаль дене палемдалтын. Леонтий ачанам тиде кўкшō награде дене шокшын саламлена да тазалыкым, волгыдо вий-куатым, шўм-чон ласкалыкым, кужу да поро ўмырым тыланена. Юмылан таум ыштена тыгай ачана улмылан, тек Святой Престол ончылно тудын кумалмыже шукталт толеш.

Кужу курым лийже!

Руш мландын куатшым да чапшым арален

Российыште кӧ ок пале москосо благоверный кугу князь Димитрий Донскойын лӱмжым. Руш мландын куатше да чапше тиде лӱм дене кылдалтын, Куликов пасусо кредалмаш историеш курымешлан возалтын. 30 ий ончыч, Русьым тынеш пуртымылан 1000 ийым палемдыме годым тудым святой ликыш пуртенят. Шкенжым икымше июньшто пагален шарнат.

Ончыкылык кугу князь Димитрий 1350ийыште шочын. Тудо Иоанн Красныйын эргыже, Иоанн Калитан уныкаже, Даниил Московскийын кугезе уныкаже, Александр Невскийын – кугезе уныкаже лийын. Иоча жапше нерген шагал ойлалтеш. Поро койыш-шоктышлан изинек тунеммыжым тудо шке илышыж дене пенгыдемден. Руш летописьыште возен кодымо: «Князь Димитрий (Донской) поро койыш-шоктышан ен-влак дене мутланаш да Святой Возымашым лудаш йӱратен. Тудо руш мландым тушман деч арален, тыгак черкым тӱзатыме верч чот тыршен».

Индеш ияш улмыж годым ача деч посна кодын. Рвезым шот дене ончен кушташ ачажын йолташыже, митрополит Алексей, полшен. Святитель самырык Димитрийлан ача шотеш лийын, тудым чытышлан да лӱддымылыклан туныктен, боярский думым икмыняр жап шкеак вуйлатен. Руш князь-шамыч коклаште кӧ кугурак улмым тунам Орда ойырен. Ачажын колымеке, кугу князь титулым самырык Димитрий налшаш ыле, но

Орда тудым Суздальысе Димитрийлан пуаш пунчалын.

Самырык ийготым ончыде, шкаланжак Ордаш миен толаш кӱлеш манын, Димитрийым святитель Алексей благословитлен. Руш мландым шыгыремдыше-шамычын илемышкышт каяш тунам пеш лӱдыкшӧ лийын гынат, рвезе каен, шке праваже нерген каласен. 1362 ийыште Ордаште власть вашталтын, у хан кугу князьын ярлыкшым Москвалан пӧртылтен.

Латкум ияш Димитрий тунам Владимир олаш каен да кугу князьлан шогалтыме йӱлам эртен. Суздальын князьше тидлан тореш лийын, сандене тудын ваштареш кредалаш логалын. Кугу князь Димитрий самырык годсекак куатымат ончыктен моштен, тунамак чаманыше лийын.

Москва олан чапше да, тудым ончык луктын, моло-влак дене тынысын илышаш верч чыла ышташ ямде лийын. Вет ӧрдыж гыч Орда ден Литва шыгыремденят, руш мландыштыже Угарман, Рязань ден Тверьысе княжестве-влак ваштареш шогенят. Кугу князь титулым Орда 1371 ийыште Тверьын князьше Михаиллан пуынеже улмаш, но Димитрий шке чапшым арален налын.

Тудын койыш-шоктышыжым сарыште сенымаш дене веле огыл аклыман. Ешыште да ен-влак дене могай улмыжо тудын нерген эшеат сайын пален налаш чот полша. Суздальысе княжна Евдокия ушанле пелашыже лийын. Еш илышым моштен вӱдаш святитель Алексей полшен. Преподобный Сергей Радонежский чӱчыкыдын кӱлеш ойым пуэн, латкок шочшышт гыч кок эргыштым шкеак тынеш пуртен.

Кугу князь Димитрий 70-ше ийлаште Золотой Орда ваштареш чот шогалеш. Руш Черке да уло калык тидым вучен. Ончыч Волжский Булгарийым сенен, вара Рязань воктене хан Мамайын колтымо войскажым шалатен. А кок ий гыч – 1380 ийыште – Куликов пасусо кредалмаш. Мамай хан ваштареш кайымыж деч ончыч преподобный Сергей Радонежский дече миен, благословенийым налын, ончыкыжо мо лийшаш нерген пророк семын ойлымыжым шинчавӱд йоген колыштын.

Преподобный Сергей молитвам лудын да каласен: *«Государь, тыланет Христосын лӱмжым нумалше кӱтӱм кучыктен пуымо. Тудо кӱтӱ верч чот тыршаш кӱлеш. Юмо тыланет сенымашым пуа, курымаш чаплан арален кода, а пеленет лийше-влакым шукыштым орланымаш венец вуча».*

Троицкий обительын монахше-влак коклаште Александр Пересвет ден Андрей Ослябя, кок иннок-боярин, лийыныт. Тышке толмышт деч ончыч лӱддымӧ сарзе лиймышт нерген шарнымаш эше аралалтын. Преподобный игумен нунылан руш войскаш ушнаш благословенийым пуэн.

Кредалмаш деч ончыч кугу князь Димитрий ойлен: *«Господь верч, святой черке да христиан вера верч кредалза, тачысе колымаш мыланна курымашлык илышыш савырна ...»*

Евдокия пелашыже йӱдшӧ-кечыже кумалын, черкыш коштын, йорло-влаклан полшен. Сенымаш дене пӧртылшӧ мариыйым

княгиня Кремльын Спасский капкаже воктен вашлийын, Юмылан таум ыштен, соборышто марийже дене пырля кумалын.

Сенымаш куштылгын пуалтын огыл, кредалмаш пасушто шуко илыш кўрылтын. 150 тўжем воин гыч Москвашке 40 наре тўжем гына пўртылын манын, летописьште ойралтеш. Троицкий монастырьыште нунын верч эре панихидым служитленит, сареш колышо-влакым ушташ варажым лўмын Димитриевский шуматкечым палемденит.

Тыгай кугу сенымаш деч варасе илышат куштылго лийын огыл. Кок ий гыч Москваш хан Тохтамыш керылт пурен, 24 тўжем еным пытарен. Тиде кугу ойго князьден пелашыжын чонеш келге сусырым коден. Вес ийын нунын кугурак эргыштым Василийым Ордаш кучен коденит. Тиде жапыштак княгинян ачаже колен.

Тушман-шамычын керылт пуремышт, Москва толен кайыме, Тверь кундем дене ваш умылыдымаш, чер – чылажат тазалыкым пытарен. Кугу князь Димитрий Иоаннович колымаш кечыже лишеммым шижын да преподобный Сергейым ўжын кондаш кўштен. 1389 ий 19 майыште (кызыт тиде 1 июнь) кугу князь колен. Уло калыкын да пелашыжын ойгыжым каласен мошташат лийын огыл. Осалым шарныдыме яндар чонан князьым кўшнў чонештылше пўркыт дене танастаренит. Кредалмаште лўддымў, неле годым чытыше, а еш илышыште – шыма, тудлан чылажат нылле ий наре лийын. Пелашыже шукерте огыл гына эргым ыштен улмаш.

Тудын колымыжо уло Руш мландым ойгандарен. Вет Владимир Мономах да Александр Невский деч вара руш калык нигўмат тыге йўратен да пагален огыл. Святой Димитрийым Архангельский собореш, ача-кочаже да кугезыже-влак пелен тоеныт. Иконо семын возымо тўсшў ты соборышто да Грановитый палатыште аралалт кодын. Черке да Юмын калыкше верч ыштыме чыла суапле пашажым аклен, москосо кугу князь Димитрий Донскойым святой благоверный семын канонизироватленит.

Моло тулык вате семын княгиня Евдокия монастырьыш каен огыл, йоча-шамычше дене пырля илен. Куликово кредалмаште Юмо полшымо дене сенымым пален, Юмын Аван Шочмыж лўмеш кў храмым тудо шке кудывечешыже чоныктен. Черкым эн сай юмона, черке арвер да книга дене сўрастарен. Куликово кредалмашым шарныме лўмеш крестный ходым тудын тыршымыжлан кўра эртараш тўналыныт.

Тамерланын Москва деке лишеммыж гудым тушко Юмын Аван Владимирский чудым ыштыше юмонажым конденит, олам арален кодаш йодын, чот кумалыныт. Уло чон дене кумалше-влак коклаште княгиня Евдокия лийын.

Евфросиния лўм дене монахиня лийын, княгиня 1407 ий 7 июльышто колен, мощыжо Москвасе Кремльыште, Господьын Пылпумышыш Чапландаралт нўлталтмыш лўмеш шкенжын чонымо ўдырамаш монастырьыште кана.

А.Чемекова.

Чеверын, Хиония Тихоновна

Марий епархий пеленысе Кусарыше комиссийын ончычсо сотрудникше Грачёва Фаина Тихоновна (тынеш пуримо лўмжў Хиония) 2018 ий 18 майыште ош тўня дене чеверласыш. Тудо 1934 ий 16 апрельыште Курыкмари районисо Рюково ялеш шочын. Иоча жапше сар деч ончычсо да Кугу сар годсо неле ийлаште эртен. Усола кыдалаш школ деч вара Козьмодемьянскисе педучилищыште, вара Н.К. Крупская лўмеш Марий кугыжаныш пединститутын руш йылме отделенийыштыже тунемын. Паранга район Елеево школышто, Туныктышо-влакын мастарлыкыштым нўлтымў марий институтышто, Марий пединститутышто да МарГУ-што пашам ыштен, руш йылмым сайын палаш туныктен.

Филологий науко кандидат ыле. Марий йылмымат келгын шымлен. «Марий фразеологий мутер» книгаже 1980 ийыште лектын. «Тунам книгаш пуртыдымо материалом эше икмынар томлан сита», – ойла ыле шкеже. Тудын ямдылыме фразеологий мутерым кызыт кок том дене лукташ ямдылат.

Шочмо курыкмари калыкшын, йылмыжын патриотшо ыле. «Горномарийские песни, юмористические сказки, былички, устаревшие слова», «Горномарийские пословицы, поговорки, приметы, загадки» сборник-влакым ямдылен. «Жеря» газет дене кылым кучен. Тудын кусарыме ныл Евангелий 1992 ийыште Германияштыште курыкмарла лектын.

Хиония Грачёва 1997-2001 ийлаште Таир реабилитационный центрыште инвалид йоча-шамычлан руш йылмым да литературым туныктен, кружокым вўден. Йоча-влакын сайрак сочиненийыштым «Таирский родник» сборникыш пуртен.

Пытартыш ийлаште епархийысе «Мироносицкий вестник» журналын внештатный авторжо лийын, шке илышыж гыч ятыр ойлымашым возен. Нине ойлымаш-влакым «Счастливый день» книгалан ситышым чумырен ямдылыме.

Тудын тукымжо Юмылан чот ўшаныше лийын. Коваже Иерусалимыш, Святой Мландыш, йолын коштын, мўнгыжў шуко святынным конден. Хиония Тихоновна шкежат эре черкыш коштын, колымыж деч ончыч сулыкшым касарен, Святой Пырчесым подылын.

Хиония Тихоновна, мемнан деке толын, шыман мутланымет мыланна ынде ок сите. Но мом ыштет, илышыште сай ен-влак дене тыге чеверласаш пўралтын. Юмо тыйым чаманыже, волгыдо верыш пуртыжо!

Кусарыше комиссий.

Ковамын шагатше

Пырдыжыште кечыше шагат латкок гана пералтыш. Тидым колын, шым ияш изи ўдыр пөлемыш куржын пурыш, коважын ончыкыжо күзен шинче да йодо:

- Ковай, молан тый кажне гана шагатын пералтымыжым шотлен, ала-молан кугун шўлалтен колтет да шўлыканат?

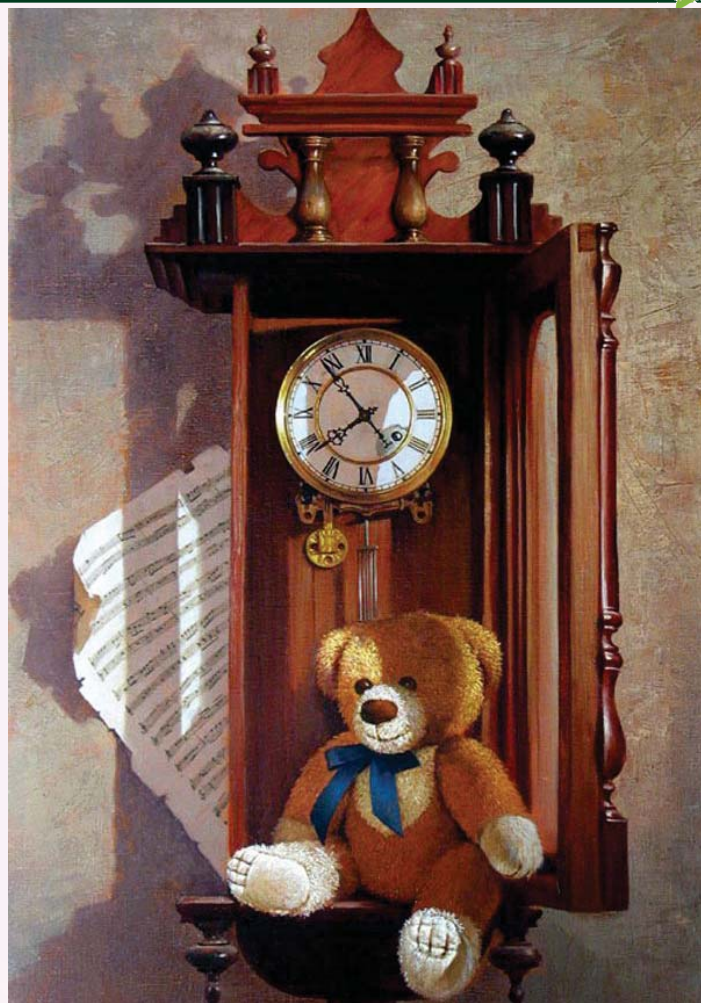
- Шагатын кырымыже годым, уныкам, шке илышемым шоналтем. Тый тебе кажне шагатын эре кушкат, а мыйын ўмырем ик шагатлан кўчыкемеш да колымаш мый декем лишемеш. Шагатын пералтымыже колышым ужатыме годым чаным кырыме йўкым ушештара да пуйто пытартыш кечым илышашем нерген шижтара.

- Ковай, а молан тый тыге шонет? Тыйын илымет ок шу мо?

- Колымемже ок шу, уныкам. Вет нигө ок пале, мыняр ийым илаш пўралтын. Мыйже ынде шуко ий иленам, садлан, очыни, тыгай шонымаш вуйыштем пөрдеш. Меже вет христиан верам кучышо улына. Юмо тудлан ўшаныше кажне енлан илымаш да колымаш нерген шоналташ шўда. Вет ме ончыкылык, курымашлык илыш нерген шонышаш улына. Сандене, кунам шагат пералта, мый ўмырем эше ик шагатлан кўчыкемме да тиде эртыше шагатыште мом сайым да удам ыштыем нерген шоналтем. Осалым ыштенем гын, эше шуқырак молитвам лудын, языкем касараж кўлешлан шотлем. Тыландат, юггунам иктаж-могай сай огыл койышланда шўрден каласымем деч ончык, колымаш нерген шоналтем да шкемым кучем, торжалыкем ом ончыкто, ласка мут дене пелештем.

- Ковай, тугеже мыят, кунам шагат кыраш тўналеш, тыйын семынетак шонаш да ышташ тўналам!

- Уныкам, тыге кажнехристианин ыштышаш. Но тый але изи улат, кугурак лиймекет, умылаш

тўналат. А кызыт, кунам шагат кыраш тўналеш, тыге шоналте: эше ик шагатлан илышем кужеме, ты эртыше шагатыште мом сайым ыштышым? Мом уым пален налым, молан тунемым? Иктаж-мом ыштен шуктен отыл – шукташ тырше. Иктаж-көлан осал шомакым ойленат але сыренат – сөрасе. Вес шагатыште тыгай йонылыш деч коранаш тырше. Тыге тый шагат еда ушанрак да порырак лият, капыштет да чоныштет ласкалык лиеш.

- Йөра, коваем, мый ынде эре тыге ышташ тўналам!

- Юмо арален шогыжо тыйым, изи чукаем! – кова пелештыш да уныкажым шыман вўчкалтыш.

Ўдырамаш корно

Тошто мари калык тыге ойлен: «Ешым погаш, пörтым чонаш да колышо еным тояш Юмо полшен шога». Чыным ойлаш гын, Юмо чыла поро пашамат ышташ полша, йодын, сөрвален гына илыман. Еш поян але йорло лийын гынат, икшыве-влакым садак ончен куштеныт. Чонан йочам пушташ тоштын огытыл. Тыгай шонымаш ушышкыштат пурен огыл. Адакшым йоча - ешын поянлыкше лийын. Эрге шочын гын, мландымат ешарен пуэныт. Пенгыде икшыве-влак ача-авалан изинек полшеныт, йочан тазалыкше начаррак лийын гын, еш верч Юмылан кумалын шоген.

Теве ик мари ешыште кокымшо ўдыр шочын. Ачаже эргым вучен, садлан докан ўдыржым пörьен пашалан туныктен. Колым кучаш каен, пеленже ўдыржō пушым виктарен. Понгым погаш ошкылыныт - Вөдөсийым чодыран кажне лукшо дене палдарен. Адакше ўдыр пуымат рвезе семын ачаж дене пүчкеден, шелыштын, сарай йымак нумал оптен. Тыге пенгыде капкылан, писе ушан, мотор чуриян кушкын.

Вич ияш Вөдөси акаж почеш лудаш, возаш тунемын, садлан школыш куд ияшым налыныт. Таче кечынат тудо лудаш чот йөрата. Ялысе библиотекеyse книга-влакым чыла лудын пытарен. Шуко лудмыжлан көра вуйыштыжо икте-весышт дене учашыше шонымаш-влак шочыныт. Ачажлан эртак йодышым пуэден, но вич классым пытарыше ачаже шукуж годым вашештен кертын огыл.

Школышто ўдырлан математике, физик, химий предмет-влак келшеныт. Ачажын изи годсек шонаш туныктымыжо арам лийын огыл. Школым пытарен, умбакыже тунемашат пурен. Лач тиде жапыште ўдыр йөратымашым вашлийын, марлан лектын.

У ешыште самырык шешкым түрлө семын индыреныт, мыскыленыт. Ончыч йөратыше марижат ордандараш тўналын. Поче-поче

шочшо икшывыже-влак гына ўдырамашын чонжым куандареныт. Вөдөсимумт посна илаш пörтым чоненыт, но у пörтыштō кок ий гына илен шуктеныт: осалым шонышо-влак йўлалтен колтеныт. Мариж чапле сурт-печан вес ўдырамаш деке лектын каен. Кок изи йоча дене Вөдөси уремеш шинчен кодын. Ик арня ик кува дене, вес арня весе дене илаш төчен. А чонжо ойгым сенен кертдымыла шортын. Кузе илаш, кө деч полышым йодаш? Шорташ шинчавўдшат кодын огыл. Илымыжат шуын огыл. Лач йоча-шамычын юарлен модмышт ўдырамашым изишлан лыпландарен.

Икана пашаш кайышыжла сўмырен пытарыме черке воктене чарнен, чон йөсыж дене шортын колтен. Мыняр жап тыге шоген, огешат шарне. Черке көргыштō чот сылнын мурымо йўкым колын. Муро тудын чонжым ойго деч эрыктен, капкылжылан вийым пуэн, илыш куаным пörтылтен. Вөдөсин пуйто шулдыржо кушкын. Ўдырамаш иктым умылен, Юмын пуымо сайжымат, осалжымат тауштен вашлийман.

Вашке тудо Пөтъял черкыш корным муын, кажне рушарнян икшывыже-влакым погалтен, черкыш вашкен. Батюшкан ойлымыж почеш эр-кас молитвам лудын, Библийым шымлен. Яндар чоным Юмын Законжо эр лупс гай вўдыржтен. Тыге илышыжат вашталташ тўналын. Вөдөси моторештын. Самырык, весела ўдырамаш деке марижат пörтылын. Пачерым колхоз пуэн. Йочаже-влакат тыршен тунемаш төченит.

Илышын неле йыжынжым чытен лекташ Юмо деч посна огеш лий. Ынде Вөдөси кокай шонгемын. Уныкаже-влакым эртак черкыш коштыкта. Пошкудо-влакат йөсō годым канашым йодаш толыт. Чылаштым Вөдөси кована Юмын Законжо почеш илаш туныкта.

Вера НИКОЛАЕВА.

Волжский район.

ПЫРЧЕСЫМ ПОДЫЛМАШ

Пырчес – тиде Юмо дечын кугу пöлек. Айда-йöра, ямдылалтде миен, тиде пöлекым налаш огеш йöрö. Ончыч черкыш службыш коштман. Конешне, шот дене илаш, шкем арун кучаш, уда койыш-шоктыш деч эрнаш пеш неле паша. Мыят тиде корно тўналтыште веле эше улам. Но мый палем: могай цель ден задаче-влак ончылнем улыт.

А Юмын корнышто осалын (дияволын) торешыже ятырак: эре пуйто жапогеш сите. Амалым кычалына, а шкеже телевизорлан, компьютерлан, түрлö манеш-манешым каласкалымылан вуйнам пуэна. Айста ончыко тўткын ончаш тунемына, тунам шинчанат вашкерак почылтеш, илышнат вашталтеш.

Николай УНЖЕНИН. Йошкар-Ола.

Туныктын каласыме шомак

Ик ўдырамашын оксаже киндыланат ситен огыл. А йоча-влакым пукшыман, сандене радиошко вияш эфирыш йынгыртен, Юмым сёрвален, польшымы йодын. Тудо тыге ойлен: «Господи, пожалуйста, колто мыланна иктаж-могай кочкышым, шултыш киндынат уке. Мемнан адресна тыгай: ...».

Радиом колыштшо ик ег, Юмылан йöршеш ўшаныдыме, тидым колын, шкенжым куанда-раш, а палыдыме ўдырамашым мыскылаш манын, адресым возен налаш. Секретарьым шкеж деке ўжын, кевытыш колта да түрлö

шерге кочкышым налаш кўшта.

Секретарь гастроном гыч түрлö шылым, сырым, фруктым, шере кочкышым наледен толеш. Вуйлатышыже адресым пуа да кочкышым тушко нангаяш каласа. «Кö деч тиде?» манын, нужна ўдырамаш йодеш гын, «Тиде диавол деч» манын вашешташ кўшта.

Секретарь ончыктымö адрес почеш мия, кочкышым палыдыме ўдырамашлан кучыкта. А тудыжо куанымыж дене шортын колта, толшо уналан чарныде таушта. Каяшат кўлеш, но вуйлатышын кўштымыж гыч кокымшо ужашыже шукталтын огыл. А ўдырамаш «Кö деч тиде?» манын йодаш огешат шоно. Секретарь ок чыте, йодеш:

- А кö деч тиде чыла, палымыда огеш шу?

Ваштареш тыгай вашмут шокта:

- Кö кочкышым колтен, тудлан кугу тау. А лўмжö мыланем нимолан, мый вет садак тудым ом пале. Но мый тудынат, тенданат верч Юмылан кумалаш тўналам. Иктым палем: Юмо кўшта гын, диаволат Тудын кўштымым шукта.

ПАКЧАШТЫНА КУШТЕНА

Пүртүсын кажне пагытше шке семынже куандара. А кенеж мемнам ужар поянлыкше дене сымыстара. Ончалза йырым-йыр, могай гына кушкыл уке, могай гына пеледыш ок пелед? А эмшудыжо мыняре! Нунын дене пайдаланен гына мошто!

Теве пүртнъыкым налына. Тудо олыкыштат, пакчаштынат кушкеш. Тазалыклан пеш пайдале. Пүртнъык чай нервным лыпландара, йүд омым ласканда, давленийым волта, кокыртышым чактара, логар пуалым луштара, логар аным тазыла (слизь) деч эрыкта, пагар корштымым чараш полша, шологорнын пашажым саемда, мел шелмым пытара. Тиде радамым эше шуяш лиеш. Айста пүртнъык чайым пырля ямдылена.

1. Пүртнъыкым, төркеш нўжымö 3 кугу совла имбирьым атыш пыштыза, тушко 1 литр шолшо вўдым темыза, 4 кугу совла мўйым лугалтыза. 10-15 минут петырен шинчыктыме деч вара йўаш лиеш.

2. Пел литр шолшо вўдыш 2 кугу совла пүртнъык лышташым да тынарака матрушкам (мелисса) пыштыза, 5-10 минут петырен шин-

ТАЗАЛЫКЫМ АРАЛЕНА

чыктыза. Сакырложашым але мўйым пыштен йўман.

3. Пүртнъыкым 10-15 минутлан шолшо вўдыш пыштен шындыман. Тиде жапыште турнявöчыжым мўй дене пырля туржман да пүртнъыкан атыш пыштыман, петырен шинчыктыман. 5 минут гыч чай ямде.

Кенежым шудо чайым утларак йўза, капкылдам түрлö витамин дене пойдарыза.

ТАЗАЛЫКДА ПЕНГЫДЕ ЛИЙЖЕ!

ИЮНЬ ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

ПН		4	11	18	25
ВТ		5	12	19	26
СР		6	13	20	27
ЧТ		7	14	21	28
ПТ	1	8	15	22	29
СБ	2	9	16	23	30
ВС	3	10	17	24	

17 черкын 12 кугу пайремже
кугурак пайрем
9 пұтыдымо арня
26 колышо-влакым уштымо кече
6 пенгыде пұто кече 6 пұто кече

1 – Благоверный кугу князь Димитрий Донской ден кугу княгиня Евдокия кечышт.

2 – Москвасе святитель Алексейын, уло Российын чудым ыштышыжын, кечыже.

3 – Юмын Аван Владимирский иконыжын кечыже. Апостол-влак дене тор улшо Константин ден Еленан кечышт.

4 – Петр ден Павел апостол-влак лумеш пұто тўналтыш.

5 – Ростовын святительже Леонтийын кечыже.

6 – Петербургысо поро пиалан Ксения аванан кечыже.

7 – Христос ончыч Толшо святой пророк Иоаннын вуйжым кумшо гана мумо кече.

8 – Преподобный Варлаам Хутынскийн кечыже.

9 – Чын илыше исповедник Иоанн Русскийын кечыже.

10 – Руш мландыште волгалтше чыла святойын кечыже.

11 – Крымысе святитель Лукан кечыже.

14 – Чын илыше святой Иоанн Кронштадтскийын кечыже.

18 – Марий кундемысе священномученик Николай Рюриковын кечыже.

22 – Преподобный Кирилл Белозерский ден Москвасе чын илыше Алексейын кечышт.

23 – Рязаньысе Василий ден Тобольскысо Иоанн святитель-влакын кечышт.

24 – Варфоломей ден Варнава апостол-влакын кечышт. Псково-Печерысе преподобный-влакын погынышт. Юмын Аван «Достойно есть» («Милующая») иконыжын кечыже.

27 – Преподобный Мефодий Пешношскийын кечыже. Дивеевысе святой-влакын погынышт.

28 – Чудым ыштыше святитель Иоанн, Москва ден уло Российын митрополитшын, да святитель Михаилын, Киевын икымше митрополитшын, кечышт.

29 – Святитель Феофан Затворникын кечыже.

Святейший Патриарх Алексей II-ын колымыжлан 5 декабрьште 10 ий темеш.

Пагален шарнен, августышто ме тудын илышыж дене кылдалтше Пюхтицкий монастырьыш, Таллинныш да Святейшийын икымше кафедрышкыже Санкт-Петербургыш, шке архипастырский служенийжым шуктымо верыш, да Москваш миен толаш ўжына.

ИЮНЬ ТЫЛЗЫШТЕ:

1-3 – Дивеево (йўдлан малаш вер лиеш) – Муром
9-12 – Сергиев Посад – Александров – Махра
16 – Казань – Раифа
17 – Шабаша памаш
24 – Масканур памаш
28 июнь – 2 июль:
Екатеринбург – Алапаевск – Верхотурье

ИЮЛЬ ТЫЛЗЫШТЕ:

3 – Пөтъял
8 – Сумки
14-15 – Арзамас – Дивеево (йўдлан малаш вер лиеш)
16-23 – Православный Крым – Симферополь – Севастополь – Массандра
29 – Алексеевский, Юмын Аван «Всецарица» иконыжо деке.

Телефон:

8 (8362) 20-81-12,

Электронный почто:
mari-palomnik@yandex.ru

ВКонтактештыште

странице:

vk.com/12palomnik

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ "ШЎМ-ЧОН ИЗОЛЫК"

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12. Журнал лекме жап - 1.06.2018 ий.
0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийштыште погымо да верстатлыме, «Принтекс» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Адресше: 424000, Марий Эл, Йошкар-Ола, Карл Либкнехт урем, 71 "А" пöрт.

Редакцийын да издательын адресше: 424002, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224 пöлем.

тел.: (88362) 45-39-54. **E-mail:** marlagazet@mail.ru

Редакционный советым вуйлатыше:

протоиерей Николай Чузаев.

Редакционный совет: иерей Игорь Сапаев,

Д.Смирнов, А.Чемекова, А.Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт түрлө лийын кертыт. Серыш-влак мөнгеш огыт колталт.

РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ГАЗЕТЫМ ШАЛА КЫШКЫЛТАШ ОГЫЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!

Мемнан Юмына

Юмына Тый улат мландын
Да Пылпомышын Кугу Кугыжа.
Улат Тые Икте мемнан
Нимогай сулык дечын посна.

Лийынам мыйже йордымө,
Сулыкеш урналт пытенам.
Улам мые йоратыдыме,
Шижмашем виеш монденам.

Куатет дене, Юмем, савыре
Шке декет, йомын коштшым.
Осал шонышо-влакым авыре,
Шемемден, тошкаш ямдым.

Йоратет, умылен чаманет
Сөрвален, йосланен толшым.
Сулыкнам Тый гына касарет,
Ойгырен, шортын йодшыным.

Мария ЯКОВЛЕВА.
Морко район.

Куанен чиялтена

Чыла чонан Юмым моктыжо

Калык коклаште тыге ойлат: «Йомакыште
гына чыла лийын кертеш, а илышыште
вес семын». Чыла йомакше мемнан илышна
гыч огыл мо шочын?

Уло тўнясе калык шошо кечын Иисус
Христосын эн кугу пайремжым, Кугечым,
вашлийын. Тиде пайрем кажне православный
христиан ешыш кугу куаным, икте-весе дек
йоратымашым, лыжга мут ден выче-выче
мутланымашым, порылык ден пагалымашым
конден, лавыран языкна-влак деч утлаш
кумылан ден шоген.

Иисус Христос мландымбачын Пылпо-
мышын чапландаралт нўлталтмыже марте
мемнан шинча ончылно койдымо коштеш.
Кажне егын пашажым, мутшым ужын
колыштеш. Тыгак Тудо тамыкыш пурен,
мўндыр кочана ден кована, Адам ден Евам,
тукымыштым, Юмылан ўшаныше-влакым
колымаш гыч утарен луктын, йывырыктен.
Пеш пиалан тудо ег, кў шке шинчаж дене
ужде, тиде мутлан ўшана. Садлан ме таум
ыштена, Кугече пайрем лўм дене кугешнен,
чот моктен, Иисус Христослан канонжым чыла
вере мурена.

Шўмлан лишыл, шергакан шўжар ден акам-
влак дене пырля, коча-кована-влакын жаплан
мален кийыме шўгарышкышт миенна. Туштыл
каласыме йомакыште огыл, а чын илышыште
теве могай сўретым ужын толынна.

Шулдыран кайык-влак, йыр кушкын шогышо
пушенге укшлаш верланен, мемнан дене пырля
йывыртен, мемнан деч чот йўкыштым луктын,
шўгарлам шергылтарен, мурым муреныт.
Чытен кертде, акай ойла: «Колыштса, колыштса,
кузе кайык-влак Юмым чапландарен мурат,
эсогыл кидвургем, могырем шергылт кайыш».
Мурын мучашыш лишеммекеже, вуйым кўш
нўлталын, йырымваш ончалын, кайык-влакын
чонештен кайымыштым ужын, шинча дене
ужатен ончен шоген кодна.

Икте-весеылан шыргыжалын, ик йўк дене
пенгыдын каласышна: «Чыла чонан Юмым
моктыжо!»

Серафима КОРНИЛОВА.

Провой кундем.